

Nieuwe gemeenteraden: begin met inwonersakkoorden

*Door Jeroen van Urk
(12 jaar raadslid Hengelo-Ov
tussen 1980 en 1998)*

*en Karin van der Kaaden
(sinds 1998 raadslid
Kaag en Braassem)*

Op 21 maart worden zo'n negenduizend gemeenteraadsleden gekozen en zij krijgen in de raadsperiode tot 2022 te maken met de omslag van bestuurdersdemocratie naar gemeenschapsdemocratie. Het is raadzaam dat zij daar van begin af aan zelf de basis voor leggen en de leiding in nemen. Dat kan met inwonersakkoorden in plaats van bestuursakkoorden, en daar pleiten wij voor. In ons samen zijn vier decennia gemeentepolitiek verenigd, en samen trekken wij daaruit de conclusie: de tijd is daar voor een nieuwe rol voor gemeenteraadsleden, als volksverbinders in plaats van volksvertegenwoordigers.

Volksverbinders spreken niet namens hun achterbannen, maar met hen – en laten inwoners elkaar aanspreken. Om zo elkaar te begrijpen en de hand te reiken. Dát is vandaag de dag betekenisvol raadswerk. Om als raadslid je visie op het algemeen belang te verknopen met inwonersbelangen. Door over lokale vragen dialoog aan te gaan met inwoners en die tussen inwoners te (bege)leiden. Om zo niet alleen draagvlak, maar ook draagkracht voor oplossingen te vinden. In veel gemeenten gebeurt dat incidenteel. Met een inwonersakkoord direct na de raadsverkiezingen kun je er vaste grond aan geven. Wat is het? Een overeenkomst vanuit de gemeenschap met de gemeenteraad over de onderwerpen die er volgens inwoners toe doen en de uitgangspunten om ermee aan de slag te gaan. Wat staat erin? Dat kunnen dagelijkse dingen zijn, die genoeg mensen bezig houden: groenvoorziening, mantelzorg, parkeren, het buurtgebouw. Het kunnen ook strategische onderwerpen zijn, ook daarover is genoeg idee in de samenleving: hondenbelasting, subsidiebeleid, voorzieningenniveau en zelfs de vraag of daarvoor de onroerend zaak belasting omhoog zou mogen. In Kaag en Braassem is op voorstel van D66 raadsbreed overeenstemming over een aanpak die inwoners laat meeleren, meedenken, meedoen en meebeslissen. Met een gereedschapskist vol werkvormen is waar te maken dat inwoners verantwoordelijkheid hebben voor de (leef)omgeving waar ze zich bij betrokken voelen. Hoe kom je tot een inwonersakkoord? Via een breed, divers samengesteld inwonerspanel. Met raadsleden die

zelf gesprekstafels leiden. Ondersteund door hun raadsgriffies en andere ambtenaren is dat dus géén ondermijning of verdachtmaking van de gemeenteraad (zoals prof. Wim Voermans in NRC van 20 februari 2018 stelt). Integendeel: het moderniseert het gezag van de gemeenteraad. In lijn met een andere hoogleraar, Roel in 't Veld, die er op wees dat "de politicus van morgen een procesarchitect is" (website horizontalisering.nl, 2013). Maar tja, het is o zo verleidelijk om je als raadslid op te sluiten in de binnenkamers van coalitie-onderhandelingen. Je hebt toch immers niet voor niets een mooi verkiezingsprogramma onder de arm, met de taak daarvan zoveel mogelijk te maximaliseren in een bestuursakkoord? En dat gaat toch het beste zonder de ruis van (sociale) media? Toch is dat niet wat inwoners willen en wat raadsleden moeten willen. Dankzij educatie en emancipatie is er in het gemeentebestuur vanaf de zeventiger jaren een gestage ontwikkeling van inspraak via samenspraak naar samenwerking met inwoners - van burgerconsultatie via burgerparticipatie naar overheidsparticipatie (waarin de overheid insteekt op inwonersactie). Onder anderen in Kaag en Braassem is in de afgelopen jaren via een raadsbreed akkoord ervaring opgedaan met dit 'Anders denken, Anders doen' (zie de recente bundel 'Nieuwe politiek, nieuwe akkoorden' van de Raad voor het openbaar bestuur). Een inwonersakkoord is de volgende stap naar open gemeentepolitiek, waarbij inwoners letterlijk en wettelijk zeggenschap hebben. In de nu aflopende bestuursperiode bracht al een aantal gemeenten inwoners in positie via burgerbegrotingen en burgerjury's. Dat hoeft helemaal geen elite-democratie te zijn, door een aselechte loting van inwoners te combineren met doorselectie aan de hand van CBS-gegevens. Recent heeft minister Ollongren van Binnenlandse Zaken aangegeven met gemeenten in gesprek te gaan over de vraag of deze veranderende verhoudingen herziening van de gemeentewet vergen. Eerder was zij voorzitter en lid van commissies van gemeenten en burgemeesters die 'maatwerkdemocratie' en 'meervoudige democratie' willen: gevarieerd, passend bij de eigen gemeente, maar in elk geval met de gemeenteraad op het kruispunt van de lokale democratie in plaats van naar binnen gericht partijpolitiek te bedrijven. Met een wettelijke basis voor een andere samenstelling en werkwijze van de gemeenteraad, als een gemeente dat beter zou vinden passen bij inwonerskracht en -macht. En dat doet ertoe. Al uit evaluaties aan het begin van dit millennium van de toen zo genoemde 'interactieve beleidsvoering' bleek dat inwoners hun inzicht en inzet willen geven aan gemeentebestuur, maar afhaken als dat niet tot feitelijke invloed op de besluitvorming leidt. Gemeenteraadsleden vinden dat vaak lastig – verantwoordelijk als zij zich voelen voor besluiten en door de belofte trouw te zijn aan de wet. Een inwonersakkoord loochent echter niet de wet. Het geeft wel de gemeenschap een plek. Wij zeggen: doen, begin na de verkiezingen met dialoogdemocratie! De rest volgt vanzelf.